

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 5.

LETNIK XXVI.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. MAJA 1925.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA:

Zadružništvo.

Glavna skupščina Zadrugne zveze v Ljubljani. — Fr. Lesjak: Francoski ali retrogradni način tekočega računa. — Delitev dobička. — Vprašanja in odgovori. —

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 5, I. 1925.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Dobrni, r. z. z. n. z., se bo vršil 24. maja 1925, ob 8. uri zjutraj v uradnem prostoru g. Stanka Cviki. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Lončarske zadrug v Filovcih, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 24. maja 1925, ob 2. uri pop. v hiši št. 92. 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Poročilo načelstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Mirni peči, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob pol 8. uri dop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Branje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva v Mošah, r. z. z. o. z., se bo vrši dne 1. junija 1925, ob 2. uri pop. v Mošah št. 11. 1. Sprememba pravil. 2. Volitev 2 članov nadzorstva.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Žičah, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 24. maja 1925, ob 15. uri v posojilniški pisarni. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Čitanje revizijskega poročila. 7. Razno.

Občni zbor Posojilnice v Puščavi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 10. uri dopoldne v gostilni g. Ivana Kores v Kormenu. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor I. del. kons. društva na Jesenicah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 3. uri pop. v dvorani Katoliškega del. društva na Savi. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Ilju pod Turjakom, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 3. uri pop. v prostorih posojilnice. 1. Čitanje zapisnika zadnjega obnega zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Zibiki, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 31. maja 1925, ob 8. uri zjutraj v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1924. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva v Podkorenu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 1. junija 1925, ob 8. uri zjutraj v zadrugi hiši. 1. Sprememba pravil. eventualno volitev razsodišča. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Ponikvi ob juž. žel., r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 3. uri pop. v posojilničnem prostoru. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1924. 3. Branje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Lukovici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 3. uri popoldne v uradnem prostoru. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijskega društva v Horjulu, r. z. z. o. z., se bo vršil 1. junija 1925, ob 8. uri v zadrugi hiši. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Sprememba pravil. 6. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva, c) razsodišča. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice v Stični, r. z. z. n. z., v likvidaciji, se bo vršil 11. junija 1925, ob 8. uri v šoli. 1. Poročilo načelstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Bočni, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 10. uri dopoldne v poslovnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika zadnjega obnega zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Potrditev rač. zaključka. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Lončarske zadrug v Komendi, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 16. uri v hiši načelnika Franca Kepic, posestnika Mlaka št. 38. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1922-24. 4. Sprememba pravil. 5. Sklepanje o razdružitvi zadrug. 6. Slučajnosti.

31. redni občni zbor Okrajne posojilnice v Radečah, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo dne 24. maja 1925, ob 3. uri popoldan v zadrugi pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1924. 3. Volitev a) 2 članov načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Tiskovnega društva v Kranju, r. z. z. o. z., se bo vršil v ponedeljek 18. maja, ob 3. uri pop. v društveni pisarni. 1. Letno poročilo načelstva. 2. Letno poročilo nadzorstva. 3. Letni računski zaključek in njega odobritev. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12:50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani.

Redna glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani se je vršila dne 7. maja 1925 ob 10. uri v dvorani Akademskega doma v Ljubljani.

Skupščino je otvoril predsednik dr. Anton Korošec. Konstatiral je sklepčnost, ker je bila skupščina v smislu določb pravil pravočasno objavljena v Narodnem Gospodaru št. 4 z dne 15. aprila 1925 in ker je bilo od 509 včlanjenih zadrug s 1301 opravičenimi glasovi zastopanih 247 zadrug s 706 glasovi.

Za zapisnikarja je imenoval predsednik revizorja Karola Krištofiča, za overovatelje zapisnika dr. Franceta Kržana in Marka Kranjca.

Ob prehodu na dnevni red je predsednik v vznešenih besedah pojasnil pomen zadružništva za narodno gospodarstvo ter opozarjal na naloge, ki nas čakajo v bodočnosti. Zadružništvo, ki se je v Sloveniji razvilo v močno gospodarsko organizacijo, je moralo tekom svojega obstoja in razvoja prestatiti mnogo težkih dni; toda celo ločitev, ki nam je pred malone 10 leti veliko škodovala, ni mogla raztrgati močne organizacije. Zveza si je z dejansko ljubeznijo do bližnjega pridobila najširše mase naroda. Naše zadružništvo se mora danes zopet boriti ne le s podobnimi razkrajevalci, temveč

tudi z razmerami in duhom časa, v katerem se čuti vedno manj smisla za skupnost in za obči blagor.

Zadnje čase se veliko govori o unifikaciji zadružništva, ki naj se sklopi v enotno organizacijo pod državno kontrolo. Potrebe za tako unifikacijo zadružništva pri nas ni nikake; kajti slovensko zadružništvo je v svojem delovanju povsem enotno. Ker pa mora ostati zadružništvo na eni strani popolnoma svobodno, da uživa zaupanje ljudstva, na drugi strani pa mora ohraniti zvestobo svojim temeljnim načelom, zato volja in beseda ljudi, ki mislijo na unifikacijo zadružništva pod državnim nadzorstvom, ne bosta našle odziva.

Za tem pozdravi predsednik došlega zastopnika Zadružne zveze v Celju g. Jankota Lesničarja, uradni ravnatelj dr. Basaj pa prečita pozdravna pisma in brzojavke: a) Glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu, b) Zadružne zveze v Splitu, c) Zadružne zveze v Zagrebu in d) Zveze hrvatskih kmetijskih zadrug za Bosno in Hercegovino v Sarajevu.

Zapisnik o zadnji skupščini se prečita in soglasno odobri.

NAČELSTVENO POROČILO.

Načelstveno poročilo je podal uradni ravnatelj dr. Basaj.

Gospodarski položaj v l. 1924.

Že lansko leto smo v načelstvenem poročilo intonirali deflacijsko politiko finančnega ministra in rahlo nakazali nje posledice za gospodarstvo. Leto 1924 jasno nosi značaj posledic, ki jih rodi deflacijska politika, to je silna oslabitev gospodarstva ter zastoj in mrtvilo v vseh njega panogah. Posledice te politike zlasti kaže veliko število prisilnih poravnjav in konkurzov, ki so dosegli svoj višek šele v prvem četrtletju tekočega leta.

Visoka obrestna mera.

Kljub silnemu zastoju v vseh panogah gospodarstva pa vendar leto 1924 še ni prineslo pglavitnega pogoja za okrevanje gospodarstva, to je znižanje obrestne mere. Nasprotno, leto 1924 se odlikuje še po visoki obrestni meri in za zadružništvo najbolj značilno je v tem letu dejstvo, da ima odbijati silne napore bank ter številnih bančnih podružnic, ekspozitur in agencij po mestih, trgih in celo vaseh. Te se namreč hočejo polastiti kmečkega denarja, naloženega v hranilnicah in posojilnicah in se pri tem poslužujejo edinega sredstva: visoke obrestne mere. Zato je obrestna mera v letu 1924 dosegla višek in vlagateljem je v tem letu v dvojni meri nagrajena prejšnja zguba iz časa devalvacije: z visokimi obrestmi in s porastom notranje vrednosti njih vlog.

Boj zadružništva proti pretiranim obrestim.

Ker je visoka obrestna mera znak in tudi važen vzrok nezdravih razmer v gospodarstvu, se je zadružništvo krepko in z uspehom borilo proti navijanju obrestne mere. Zadružna zveza je kljub zahtevam z raznih strani celo leto 1924 vztrajala pri nespremenjeni obrestni meri 8—10% za naložbe in 11% za kredite. Dasi so banke sku-

šale z znatno višjo obrestno mero privabiti denar posojilnic v svoje blagajne, se jim je vendar to le v majhni meri posrečilo.

Naraščanje naložb pri Zvezi.

Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da so se naše kreditne zadrage držale discipline in se zavedale načela: »Ljudski denar ljudstvu, kmečki denar kmetu!« Naložbe zadrug pri Zvezi v tekočem računu so se v tem letu zvišale od Din 39,347.601 na Din 48,563.348, torej skupni prirastek za Din 9,215.747. Vežane naložbe so se zvišale od Din 21,677.043 na Din 28,214.419.—, torej prirastek za Din 6,537.676.—. Vežane in tekoče naložbe skupaj so se torej dvignile od Din 61,052.572.— na Din 76,777.767, kar znači skupni prirastek naložb v letu 1924 za Din 15,725.195.—. Ta prirastek ni bil momentan, ampak se je konstantno nadaljeval v celem letu 1924 primerno enako skozi vse štiri trimesre.

Promet — denarni in čekovni.

Celokupni promet Zveze v letu 1924 je znašal Din 424,318.509.—, kar pomeni napram prejšnjemu letu nad 33%-no povišanje prometa. Zanimiv je pojav, da je promet s članicami potom poštno čekovnega zavoda v letu 1924 dosegel skoro isto višino kakor blagajniški promet, dočim je v letu 1923 blagajniški promet še znatno presegal poštno čekovni promet. Ker kreditne zadrage vedno bolj uvidevajo prednosti poštno čekovnega prometa in, ker tudi vodstvo tega zavoda skrbi s promptnim poslovanjem za ugled in zaupanje v zavod, kaže že prvo četrtletje, da bo v l. 1925 promet potom poštno čekovnega zavoda znatno presegel blagajniški promet.

Bilančna svota se je zvišala napram letu 1923 od Din 61,265.744.— na 77,626.151.— Din. Pglavitna postavka, ki je povzročila

zvišanje bilančne svote, je že omenjeni prirastek vlog, vezanih kakor vlog v tekočem računu.

Povišanje deležev.

Izredna skupščina v novembru lanskega leta je sklenila povišanje deležev na 25-kratno višino predvojnega deleža. Vsled tega je deležna glavnic a že z 31. decembrom narastla na Din 703.743.—, napram 86.735.— Din v bilanci za leto 1923. Ker niso vse zadruge v decembru izvršile soglasnega sklepa izredne skupščine, bo končni rezultat tega povišanja deležev razviden šele v prihodnji bilanci in bo deležna glavnic a dosegla blizu dvakratno višino sedanje. S tako deležno glavnico in z obstoječim rezervnim zakladom kakor tudi s tihimi rezervami v nepremičninah in efektih predstavlja Zveza močan in dobro fundiran zavod, ki vsled svoje bilance uživa ugled in zaupanje tudi izven zadružnih krogov. Vsled tega ji bo mogoče tudi z večjim uspehom in z večjim povdarkom nastopiti s kreditnimi zahtevami napram ustanovam kot so Narodna banka, Državna hipotekarna banka, Poštna hranilnica, kadar bodo razmere toliko dozorele, da bodo te ustanove del svojih sredstev dajale na razpolago za potrebe zadružništva.

Članstvo.

V začetku leta 1924 je bilo pri Zvezi 508 zadrug. Med letom je pristopilo novih 15, odpadlo pa 21, tako da jih je bilo koncem leta 1924 502. Izmed novo pristopivših je 8 kreditnih, 2 nabavni in prodajni, 1 mlekarska, 1 elektrostronja, 1 stavbena in 1 lesna zadruga. Med odpadlimi jih je 16 stopilo v likvidacijo, največ živinorejskih ter blagovnih. Dve zadrugi sta bili izključeni, 3 pa so izstopile. Izmed 502 članic je 281 kreditnih zadrug. Ta številka glasno govori, da so kreditne zadruge temelj našega zadruž-

ništva. One so nele pomoč kmetu v njegovem gospodarstvu, temveč tudi velikokrat pogoj za delo in uspeh drugih zadrug, ki potrebujejo obratnega kapitala. Gotovo pa so kreditne zadruge pogoj za delo in obstoj Zveze same, ki bi ne bila v stanu kriti svoje režije iz malenkostnih prispevkov zadrug, ako ne bi ji dale na razpolago kreditne zadruge svojih naložb za kritje režije.

Revizije.

Veliko delo predstavlja za Zvezo izvrševanje zakonite revizije, ki je v sedanjih razmerah združena tudi z ogromnimi stroški. V letu 1924 je izvršila Zveza v ljubljanski oblasti 150 revizij, v mariborski oblasti 62 in v Hrvaškem Primorju 9, skupaj torej 221 revizij. Poleg tega so se v slučajih potrebe izvrševale izredne revizije in superrevizije ter obiski zadrug radi ureditve knjigovodstva začetkom poslovanja ali radi pravnih nasvetov. Omenjati moramo pri tem, da je vsem zadružnim zvezam v državi breme revizij vsaj nekoliko olajšano s prispevki, ki jih za to svrhu dovoljuje poljedelsko ministstvo. Zveza je za leto 1924 prejela prispevek Din 40.000.—.

Pomoč pri bilancah.

Ker našim zadrugam še manjka knjigovodsko izvežbanih moči, je Zveza v veliki meri sestavljala včlanjenim zadrugam bilance in sicer je sestavila v letu 1924 računške zaključke 115 zadrugam. Na licu mesta se je sestavljal računski zaključek pri 54 zadrugah, pri Zvezi pa je bil sestavljen za 61 zadrug. Poleg tega je bilo pri Zvezi pregledanih in deloma popravljenih 62 računskih zaključkov. Skupno je torej Zveza glede računskih zaključkov nudila pomoč 177 članicam in sicer 96 posojilnicam ter 81 drugim zadrugam. V tekočem letu je ta pomoč Zve-

ze še obsežnejša. Z ozirom na sklepe izredne skupščine se je za to delo zahtevalo od članic delno povračilo stroškov zlasti tedaj, ako je moral uradnik sestavljati zaključek na licu mesta pri zadrugi.

Delo pisarne.

Pisarna Zveze je v poslovnem letu 1924 sprejela 9165 dopisov, odposlala pa 5245 dopisov. Poleg tega je bilo odposlanih v letu 1924 več okrožnic deloma na vse zadruge, deloma na posamezne vrste zadurg v skupnem številu 3246. Pri tem številu prejetih in odposlanih dopisov ter okrožnic bi povdarjali ne le obsežno delo, ki ga mora poleg revizij in denarne izravnave izvrševati naša centrala s primeroma maloštevilnimi uradničskimi močmi, katere pa morajo vsled tega tem bolj vestno in vstrajno vršiti svojo nalogo. Povdarjali bi tudi zelo velike izdatke za poštnino, ki so neupravičeni iz razloga, da so vse srpske zadruge poštarine oproščene, naše zadruge in Zveze pa kljub ponovnim prošnjam in intervencijam v tem oziru ne morejo doseči enakopravnosti s srpskimi zadrugami.

Seje načelstva.

Načelstvo Zveze je imelo v pretečenem poslovnem letu 45 sej, to je ravno toliko kot v prejšnjem poslovnem letu. Na sejah so se po največ obravnavale zadeve včlanjenih zadrug, sprejemanje novih zadrug, zlasti pa dovoljevanje kreditov zadrugam in odobritve kreditov, ki jih dovoljujejo zadruge, revizijska poročila, gibanje denarja, obrestna mera itd. V 45 sejah načelstva se je obravnavalo celokupno 745 raznih zadev in so se napravili potrebni sklepi.

Ravno kar se dovoljevanja kreditov tiče, je Zveza zadrugam priporočila vsaskozi skrajno previdnost, vsled česar so posojil-

nice trajno ostale popolnoma likvidne in so dovoljevale le gospodarsko utemeljene kredite. S tem so obvarovale škode sebe in dolžnike, katerim bi bil pri porastu denarja večji dolg postal katastrofalen. Z likvidnostjo pa so si tudi ohranile zaupanje vlagateljev.

Izplačilo naložb pri Verbandu.

V tem letu je končno prišlo do izplačila naložb, ki so jih nekatere zadruge imele pri »Verbandu« v Gradcu. Ker so pa te zadruge dobile vsled nesrečne konvencije z Nemško Avstrijo po relacij 8 Din za 100 starih kron komaj $\frac{1}{4}$ svojih naložb in še te brez obresti, ostaja še vedno odprto vprašanje, od kod naj se dobijo sredstva za pomoč težko prizadetim članicam. Jasno je, da bi bila morala država istočasno s podpisom konvencije že tudi poskrbeti za povračilo škode, ki jo je s krivično konvencijo zadrugam prizadela. Pretečeno jesen se je sicer poljedelsko ministerstvo po inicijativi Zadrugne zveze zopet bavilo s tem vprašanjem, toda žalibog je prišlo prej do politične spremembe v vladi, nego do ugodne rešitve tega vprašanja, ki se je vsled tega zopet zavleklo za dolgo časa.

Zamenjava naložb primorskim zadrugam.

Zadruge v zasedenem Primorju so v tem letu tudi dosegle končno zamenjavo svojih naložb, ki so jih imele pri Zvezah v Jugoslaviji. Zadrugna zveza je vse storila, kar je bilo v njenih močeh, da se je ta zamenjava dosegla in so se tako rešili milijoni slovenskega denarja in se rešilo slovensko zadrugništvo, ki je zaslužnjem bratom opora v gospodarskem in moralnem oziru.

Toda ne le vprašanje odškodnine članicam Verbanda, tudi cela vrsta drugih vprašanj ostaja še vedno nerešenih. Da

omenjam samo 20%-ne bone, naložbe pri Poštni hranilnici na Dunaju, terjatve izpred prevrata napram Italiji, napram Madžarski i. t. d.

Delo za izobrazbo — zadružna šola.

Veliko je Zveza delala za zadružno izobrazbo in za zadružno propagando. Omenjati je v prvi vrsti zadružno šolo, ki je trajala od početka novembra do 7. aprila in v kateri se je izšolalo 31 udeležencev. Zveza je podpirala 20 udeležnikov, stanovanje pa je preskrbela 24 udeležencem. Ob zaključku šole se je vršil javen izpit, ki je pokazal, da so si udeleženci razmeroma v kratkem času pridobili mnogo znanja za praktično udeleževanje v zadružnem življenju in da mora vsled tega zadružna šola ostati trajna ustanova, ki naj dovaja zadružništvu vedno novih delavcev.

Drugi tečaji.

Poleg zadružne šole se je vršil tudi na orglarski šoli na stroške Zveze in z njenimi močmi pouk o zadružništvu. Udeleževalo se ga je 19 učencev in je bilo skupno 86 ur predavanj, v katerih se je podajalo poglavitno o zadružništvu, o knjigovodstvu in trgovskem računstvu.

Za učiteljstvo smo priredili poseben tečaj, ki se ga je udeležilo 16 učiteljskihnikov v času od 14. novembra do 3. aprila. V 34 predavanjih se jim je dalo najpotrebnejše o knjigovodstvu in zadružništvu.

V Mariboru se je vršil štiridnevni zadružni knjigovodski tečaj. Skrbeli smo tudi za stalna predavanja o knjigovodstvu in zadružništvu v bogoslovju.

Zadružno gospodarskih tečajev smo priredili v mariborski in ljubljanski oblasti veliko število. Velika udeležba na teh tečajih dokazuje, da je med ljudstvom veliko zani-

manja za zadružna in splošno gospodarska vprašanja. Tudi prilike občinskih zborov so se po možnosti porabile, da se zbranim zadrugarjem prirejajo predavanja o zadružnih načelih.

Narodni Gospodar.

Narodni Gospodar se je tiskal v 1200 izvodih, ker si je pridobil že mnogo naročnikov poleg izvodov, ki se pošiljajo brezplačno zadrugam. Zadrugarji dobijo v njem ne le službene objave Zveze, temveč tudi članke, v katerih se razpravljajo aktualna zadružna vprašanja. Res, da je to bolj list za voditelje zadrug kot za člane na splošno. Toda vprašanje poljudnega zadružnega lista za zadrugarje splošno čaka vsled finančnih težkoč še svoje rešitve, tembolj, ker že Narodni Gospodar sam znatno obremenjuje vsako leto naš račun zgube in ker za to svrho ne dovoli vlada nikake podpore.

Intervencije pri oblastih v skupnih zadružnih zadevah.

Veliko se je Zveza trudila, da se glede davčnih, taksnih in drugih ugodnosti zadružništvo v Sloveniji izenači z zadružništvom v drugih delih države, zlasti v Srbiji. Vloga na ministerstvo pošte in telegrafa je kljub intervenciji Glavnega Zadružnega Saveza in naših poslancev ostala nerešena in oprostitve poštarine velja še vedno samo za srbske zadruge. Da bi se znižali stroški za revizije, smo pod vodstvom Glavnega Zadružnega Saveza napravili skupno akcijo pri prometnem ministerstvu, da se izdajo vsem revizorjem izkaznice za brezplačno potovanje in istotako predavateljem za propagandna predavanja in tečaje. Ta akcija je dosegla le malenkosten uspeh, da se je dovolila revizorjem ugodnost polovične vožnje za 6 voženj na leto. Radi oprostitev taks se je napravilo več vlog. Izvršili smo intervencijo,

da se čl. 96 in 98 Srbskega združnega zakona v celoti izvajajo tudi pri nas. Po naredbi ministra finance od 25. dec. 1923 so namreč taksativno naštetih slučajih, v katerih naj se taksna prostost zadrugam prizna, dočim se v vseh drugih slučajih taksna prostost ne prizna. Ker se že citirana naredba finančnega ministerstva ozkosrčno tolmači, je ostalo le malo slučajev resnične oprostitev od taks.

Davek na poslovni promet se je izterjeval tudi od mlekarških, vinogradarskih, strojnih in drugih kmetijskih zadrug. Na ponovne prošnje in intervencije od l. 1921 dalje smo dosegli, da se imenovanim kmetijskim zadrugam priznava prostost davka na poslovni promet, v kolikor prodajajo lastne proizvode kmetovalcev (mleko, vino, les, žito itd.) oziroma v kolikor dobavljajo svojim članom kmetijske potrebščine (stroje, orodje, cement, umetna gnojila itd.).

Za posestnike, ki so utrpeli škodo po ujmah v mariborski oblasti, bi se bila imela doseči po zaslugi ministra dr. Kulovca državna podpora v obliki brezobrestnega posojila, katero naj bi se razdelilo potom Zveze in kreditnih zadrug prizadetim posestnikom po okrajih. Dasi je Zveza tozadevno vse uredila in pripravila, je naenkrat neposredno pred izplačilom brezobrestnega posojila prišlo obvestilo, da ni več tozadevnega kredita.

Anketa o poljedelskem kreditu.

Sodelovali smo v septembru lanskega leta pri dveh anketah v Beogradu: pri anketi za poljedelski kredit in pri anketi vinogradnikov. Pri prvi je združništvo popolnoma edinodušno formuliralo svoje predloge, da se ima organizacija poljedelskega kredita nasloniti na obstoječi združni aparat. Kakor pa kaže vladni projekt zakona o

poljedelskem kreditu, ki se nahaja v razpravi pred narodno skupščino, vlada resolucij celokupnega združništva ni vpoštevala niti najmanj, temveč hoče ustvariti svoje državno združništvo, katerega pa manjkata bistveni črti pravega združništva: svoboda in privatna inicijativa.

Pravna pomoč.

Zveza je nudila v vseh zadevah z registracijskimi sodišči ter v poslih s političnimi in davčnimi oblastmi pravno pomoč članicam. Ker je bilo leto 1924 prehodno leto, v katerem so morala davčna oblastva začeti vpoštevati oprostitev od posebne pridobnine in invalidskega davka na temelju čl. 262 fin. zakona, je razumljivo, da je morala Zveza delati mnogo prizivov proti nepravilno odmerjeni pridobnini. Uspešni prizivi so rešili zadrugam, ki se same ne znajo štiti, lepe svote.

Od 1. aprila 1924 dalje velja vsled čl. 159 fin. zak. za leto 1924/25 prostost od rentnine in invalidskega davka za one hranilne vloge, katerih obresti ne presegajo letnih Din 5000.— To pomeni, da so od imenovanega dne dalje z redkimi izjemami vse vloge pri naših posojilnicah proste rentnine in invalidskega davka. Tudi to je zasluga združenega nastopa združništva, katerega skupna organizacija, Glavni Združni Savez v Beogradu, budno sledi vsem potrebam združništva in pravočasno na merodajnih mestih v zaščito njegovih interesov zastavi svoj vpliv.

Le skupnost nas je obvarovala škode.

Dasi je bilo leto 1924 leto krize in so zlasti blagovne zadruge vsled splošne stagnacije in vsled padanja cen preživljale hude čase, vendar moramo priznati, da je združništvo dobro in brez večje škode preživelo

to leto, v katerem so imela privatna podjetja zaznamovati ne le ogromne izgube, temveč tudi najvišje število prisilnih poravnav in konkurzov. Da je zadružništvo leto krize tako dobro prestalo, **za to gre zasluga skupnosti, vzajemne pomoči in solidarnosti**, na katerih temelji.

Doba bančnega oderuštva, ki je pomenila za vse gospodarstvo ogromno škodo, ni

zadela našega kmeta, ker mu je v tej dobi stala na strani zadruga. Kakor je edino in disciplinirano zadružništvo obvarovalo v letu krize našega kmeta pred škodo in bančnim oderuštvom, tako mu bo v konsolidiranih razmerah bodočnosti pomagalo k napredku ter ga dovedlo do boljše in lepše bodočnosti.

Načelstveno poročilo se je vzelo z aplavzom naznanje. (Dalje prih.)

.....
Fr. Lesjak:

Francoski ali retrogradni način tekočega računa.

Posojilnice v vedno večji meri uvajajo za naložbe, posebno pa za kredite, tekoči račun, ki je za posojilnico kakor tudi za vlagatelja, oziroma posojilojemalca zelo ugoden. Denar se namreč pri tekočem računu najbolj ekonomično izrabi in ni izgube na obrestih. Ker pa so za računanje obresti pri tekočem računu v navadi različni načini (poglavitno trije), si naše posojilnice niso na jasnem, kateri način je za njihove razmere najbolj prikladen. Zato bi posojilnicam priporočali francoski ali retrogradni način kontokorenta, poglavitno iz dveh razlogov: a) ker ga je mogoče vsak čas zaključiti, b) ker je računanje dni od izhodišča do zapadlosti enostavnejše kakor pri nemški ali pri angleški metodi.

Princip francoskega ali retrogradnega načina je ta, da se v kontokorentu štejejo dnevi od začetka računske dobe (takozvane epohe ali izhodišča) do zapadlosti postavke. Primer: 30. I. 1925 izplačilo Din 10.000.—, torej v breme, zapadlost (Valuta) 30. I. 1925. Dnevi se računajo torej od izhodišča 31. XII. 1924. Večina kontokorentov se navadno začne s saldo prenosom iz prejšnjega kontokorenta, čegar zapadlost je zaključni dan prejšnjega in obenem izhodišče ali epoha novega kontokorenta. Pri francoskem konto-

korentu izhajamo torej iz zaključnega dne prejšnjega kontokorenta in sicer tudi če bi pri prvi postavki novega kontokorenta bila zapadlost poznejšega datuma. V našem primeru dobimo torej od 31. XII. 1924 do 30. I. 1925 30 obrestnih dni in izračunamo nato obrestna števila. Pripomniti je treba, da se leto splošno računa za 360, meseci pa po 30 dni.

Obrestna števila izračunamo na ta način, da kapital pomnožimo z obrestnimi dnevi ter produkt delimo s 100. V našem primeru 10.000 pomnoženo s 30 je 300.000; deljeno s 100 je 3000 obrestnih števil. Obrestna števila se v tem slučaju vpišejo v breme. Pomniti je treba, da se vstavijo obrestna števila vedno na ono stran, na kateri je vpisan znesek vsake posamezne postavke v kontokorentu.

Drugi primer: 18. II. 1925. Vplačilo Din 5000.— torej v dobro, zapadlost 20. II. 1925. Obrestni dnevi se računajo kakor zgoraj od izhodišča 31. XII. 1924 do 20. II. 1925, to je 50 obrestnih dni. Obrestna števila izračunamo po formuli: Kapital krat dnevi, deljeno s 100. V našem primeru 5000.— krat 50 je 250.000, to deljeno s 100 da 2500 obrestnih števil. Gornja dva slučaja bi izgledala v kontokorentu zaključenem dne 30. VI. 1925 sledeče:

V breme						V dobro					
Dat.	Predmet	Val.	Znesek	Dnevi	Števila	Dat.	Predmet	Val.	Znesek	Dnevi	Števila
1925 30/1	izplačilo saldo obr. št. 10 % obr. od štev. 8.500 stroški inprov.	30/1	10.000— 236.11 33.89	30	3.000 8.500	1925 18/2	Vplačilo bruto saldo Din 5.000 saldo	20/2 30/6	5.000 5.270	50 180	2.500 9.000
			10.270—		11.500				10.270		11.500
1.7	Saldo	30/6	5.270 —	epoha							

S. E. & O.

Da kontokorent zaključimo je treba najprvo poiskati saldo glavnice. Ta saldo se kot bruto saldo manjše strani zneskov vstavi v stolpec za tekst, nato je treba še izračunati obrestno število bruto salda za celo računsko dobo, to je za 180 dni. To obrestno število se vpiše v stolpec obrestnih števil na isto stran, na katero smo vpisali brutto saldo, to je na manjšo stran zneskov. V gornjem vzorcu je manjša stran zneskov desna »v dobro«, radi tega se vstavi brutto saldo Din 5000.— kakor tudi njegovo obrestno število na desno stran. Predno moremo računati obresti, moramo poiskati še saldo obrestnih števil na ta način, da odštejemo manjšo stran obrestnih števil od večje in razliko vpišemo na manjšo stran. V gornjem slučaju imamo v breme 3000, v dobro pa 11.500 obrestnih števil. Razliko med manjšo in večjo stranjo obrestnih števil ($11.500 - 3000 = 8.500$) vpišemo na manjšo stran, to je v gornjem slučaju na levo stran ali »v breme«.

Ko smo tako izračunali obrestno število brutto salda in poiskali saldo obrestnih števil, moremo nato izračunati obresti. Kako? S pomočjo obrestnega divizorja. Obrestni divizor dobimo na ta način, da število 360 (letni dnevi) delimo z obrestno mero.

Primer: Obrestni divizor 4% je 90, $4\frac{1}{2}\%$ 80, 5% = 72, $5\frac{1}{2}\%$ = $72 + \frac{1}{10}$, 6% = 60, $6\frac{1}{2}\%$ = $60 + \frac{1}{12}$, 7% = $60 + \frac{1}{6}$, 8% = 45, 9% = 40, 10% = 36, 11% = $36 + \frac{1}{10}$, 12% = 30 itd.

V našem vzorcu kontokorenta znaša saldo obrestnih števil 8.500, katere delimo z obrestnim divizorjem 36 (za 10%). dobimo 236.11 obresti, katere vpišemo v stolpec za znesek v breme. Nato še vpišemo v breme provizijo in stroške, kolikor so pogojeni oziroma običajni.¹

Provizijo računamo od večje strani prometa, v našem primeru od Din 10.000 $\frac{1}{4}\%$, kar zneske Din 25.—, dalje računamo stroške za vsako vknjižbo in obvestilo Din 2.50; bili sta 2 vknjižbi in obvestili, torej Din 5.—, skupaj s provizijo Din 30.—. K temu prištejemo še poštnino priporočenega pisma Din 3.— ter za izenačenje par —.89, skupaj Din 33.89.

Ako sedaj seštejemo zneske na levi, t. j. breme strani kontokorenta, dobimo Din 10.270.— ter odštejemo znesek Din 5000.—, ki je vpisan v dobro, dobimo čisti saldo Din

¹ V 12. številki Narodnega Gospodarja z dne 15. 12. 1924, stran 186 je bil priobčen nasvet za računanje uradnih stroškov pri kreditnih zadrugah, kjer je pod točko III. omenjen tudi tekoči račun.

5270.—, katerega vstavimo na manjšo stran, t. j. v dobro. Z vpisom salda v dobro postane obe strani zneskov, t. j. v breme in v dobro enaki, obe znašati Din 10.270.—. Ravno tako sta enaka oba stolpca obrestnih števil, ki znašata vsak po 11.500 obrestnih števil.

Saldo Din 5270.— se prenese na novi račun, t. j. vpiše se v breme stran kontokorrenta. To znači, da nam imetnik tekočega računa dolguje dne 30. VI. 1925 Din 5270.— s stroški in obrestmi vred. V stolpec za datum se vstavi dan 1. VII. 1925, v stolpec za

predmet vstavimo saldo ali saldo prenos, v stolpec za valuto vpišemo 30. VI. 1925, v stolpec za znesek vstavimo Din 5270, v stolpec obrestnih števil pa vpišemo besedo epoha ali doba.

Končno pristavimo pod zaključek »S. E. & O.«, t. j. okrajšava za »Salvo errore et ommissione«, kar znači »s pridržkom napak in izpustitev« in ga odpošljemo naslovniku. Pravilnost izvlečka tekočega računa ima imetnik potrditi. Običajno se priloži izvlečku posebna tiskovina za potrdilo pravilnosti, ki jo imetnik nato samo podpiše in vrne.

Delitev dobička.

(Dalje.)

Odprava dobička, t. j. ustvaritev socialnega položaja, v katerem bi se vsak izdelek prodajal po ceni svojih stroškov, to je po proizvodstveni ceni, ki točno predstavlja vsoto dobrin in dela, ki smo jih za izdelek potrošili. Taka odprava dobička ne bi pomenila nič manj nego uresničenje sanj vseh socialistov počenši z onim, ki je bil iniciator združništva: z Owenom.

Svobodna konkurenca ima isti cilj.

To bi bilo — istotako lahko se trdi brez protislovja — uresničenje idealov vseh ekonomistov liberalne šole, ker mar-li oni ne stremijo za položajem popolno svobodne konkurence, katera ne bi mogla imeti drugega uspeha, kakor da spravi višino dobička na ničlo? Dejansko vsa konkurenca stremi za tem, da prodajno ceno približa nabavni ceni, da torej zmanjša dobiček. V ostalem to dobro vedo proizvozniki. Ta zakon ne more popolnoma priti do veljave v današnjem gospodarskem položaju, ker je tisoč zaprek v obliki stvarnih in pravnih monopolov. Toda ako si predstavljamo položaj absolutno svobodne konkurence in bi

bile v tem položaju vse zapreke konkurence odstranjene, tedaj bi bila istovetnost prodajne cene in nabavne cene uresničena. Kakor sicer zveni protislovno, vendar bi se moglo trditi, da bi položaj do popolnosti izvedenega združništva dosegel ravno cilj, za katerim je zaman stremela svobodna konkurenca.

Kako se izračunava popust?

Da se izračuna delež na previšku, do katerega ima pravico vsak zadrugar, je treba najprej točno ugotoviti vsoto njegovih nakupov. V to svrho se lahko za vsakega zadrugarja otvori poseben račun ali se vpišejo vsi njegovi nakupi v knjižico, ki jo mora vsled tega vsakokrat prinesiti s seboj in oddati k zaključku računov ali pa se dajejo vsakemu kupovalcu listki (odrezki), ki zbrani predstavljajo vsoto njegovih nakupov, ali pa se naposled zadrugarju da karton, na katerem stroj vsakokrat vtisne skupno vsoto nakupov. Ne moremo tu razmotrivati tehnično prednost teh različnih načinov.

Ko je vsota nakupov ugotovljena, je treba izračunati celokupni dobiček. Potem se vzame razmerje med celokupno vsoto

prodaj in vsoto napravljenega čistega dobička in se to razmerje uporabi na vsoto nakupov vsakega zadrugarja. Ako je zadruga prodala za 1.000.000.— Din in napravila 150.000.— Din čistega dobička, to je 15%, tedaj bo upravičen zadrugar, ki je kupil v celoti za 1000.— Din, na 150 Din previška. Ker pa je dobiček zelo različen pri raznih vrstah blaga, ker pri nekaterih vrstah celo dobička ni (n. pr. sladkor), dočim se pri drugih zopet včasih spremeni v izgubo (kot n. pr. pogosto pri mesariji), pri nekaterih vrstah pa je zopet izredno velik (kot pri konzervah), sledi iz tega, da bi bil zadrugar, ki bi kupoval samo blago, katero se prodaja brez dobička ali v izgubo, preveč privilegiran ob priliki razdelitve previška.

Težave pri enotnem kalkuliranju.

Da bi se tej nepravilnosti izognile, so se gotove zadruge poprijele načela, da določijo ceno za vsako vrsto blaga n. pr. 20% nad nabavno ceno tako, da napravijo pri vseh vrstah blaga isti dobiček. Toda v takem slučaju so cene, ki se določajo na temelju takega avtomatičnega pravila, ene mnogo nad, druge pa mnogo pod dnevnimi cenami trgovcev. Iz tega nastaja za malo zavedne zadrugarje izkušnja, da kupujejo v zadrugi samo ono blago, ki se prodaja pod dnevno ceno, puščajo pa zadrugi blago, taksirano nad dnevnimi cenami, ker gredo take vrste blago kupovat k trgovcem.

Sicer pa je vprašanje, da-li je umestno stremljenje, da se izenačijo neenakomerne koristi, ki izhajajo iz gori omenjenega načina razdelitve previška med zadrugarji. Mi mislimo, da ne; kajti ta navidezna krivica je z druge strani očitno udejstvovanje zakona solidarnosti, ki mora vladati v teh zadrugah. Dejansko so običajno dobički pri luk-suznem blagu največji, pri blagu vsakdanje uporabe pa najmanjši. Na ta način pridejo

siromašnim zadrugarjem v korist nakupi bogatih zadrugarjev in to zelo dobro.

Popust v denarju ali v blagu.

V kakšni obliki se previški delijo med zadrugarje? Po ročdalskem načelu, katerega se skoro povsod držijo, v denarju. Belgijske zadruge so se oprijele drugega sistema, ki obstoji v tem, da se previški razdelijo v obliki bonov, ki jih je mogoče zamenjati le za blago v zadrugi. Prednost tega sistema je v tem, ker zadrugar ne more denarja, zasluženega v zadrugi, potrošiti izven zadruge, mogoče pri njenem konkurentu ali v gostilnah in da na ta način svota prodaj nujno vsako leto zraste za vsoto razdeljenih previškov.

Popust v blagu nepriporočljiv.

Vendar pa se ta sistem ne da priporočati niti z gospodarskega stališča, ker navaja k zapravljanju, kajti zadrugar more izrabiti te previške samo tako, da poveča svoje izdatke, niti z moralnega stališča, ker spet kliče v življenje in to pot v korist zadrug one načine, katere so tako silno napadali pri podjetniških ekonomatih, kakor tudi pri trgovcih, ki dajejo svojim odjemalcem popustne marke, ki jih je mogoče zamenjati za blago v njih trgovinah. Ta način sili delavca, da potroši vso svojo plačo v zadrugi trgovini in mu ne pusti zadovoljstva, da bi vsaj z majhno vsoto denarja mogel svobodno razpolagati. Denar pa je v bistvu svoboda potrošnje: res da se lahko zlorablja, toda kakor vsaka svoboda se je mogoče nanjo navaditi samo s tem, da jo izvršujemo, ne pa z nekim načinom postavljanja pod kuro.

Pomen popusta kot dohodka družine.

Ta celotni popust pomeni za delavsko družino neki dodatek dohodkov, ki ga go-

spodinja zelo ceni in ki ga je dejansko treba zelo vpoštevati. Vem sicer, da oni, ki napadajo združništvo in smešijo njega stremjenja, trdijo: »Pa kaj je to? Izračunajte, koliko pride na posameznika v centru tam, kjer je združništvo imelo največ uspeha, na Angleškem; od 330.000.000 frankov prihrankov, razdeljenih na tri milijone zdruigarjev, le 110 frankov na družino! To ne bo zboljšalo položaja delavskega stanu. Povišanje plače, ki ga doseže dobra strokovna organizacija ali kolektivni dogovor, bi moglo dati ravno isto.«

Toda ta številka 110 frankov je samo povprečna, to je le navidezna. Nikakor ni čudno, ako je povprečna številka skromna, ako se pomisli: 1. Da je med konsumnimi zdruigami mnogo takih, ki si ne stavijo cilja, da povečajo dohodek svojih članov, temveč enostavno stremijo za cenostjo blaga ali za kakim drugim ciljem, ki jih bomo še spoznali v naslednjem. 2. Da je med tremi milijoni zdruigarjev mnogo takih, ki so zdruigari samo na papirju in ne dobijo nikakih popustov, ker nikoli ne gredo v združno trgovino. Značaj in čast svobodnih družabnih ustanov je v tem, da morejo koristiti samo onim, ki se jih hočejo in znajo posluževati. Od njih se ne more zahtevati, da delajo usluge tudi takim, ki se ne brigajo za nje. Ako pa mesto splošne povprečne številke preiščemo, kaj more pomeniti ta dodatek k dohodkom v gotovih zdruigah in za gotove člane, tedaj ugotovimo rezultate, ki zaslužijo vse prej kot naše preziranje.

Primeri v številkah.

Tako je neka anketa na Angleškem pred nekaj leti ugotovila, da je član zdruige v Perth-u v teku 26 let sprejel 6.600 frankov na popustih, kar znaša 254 frankov na leto. Nek drug član v isti zdruigi pa 5200 frankov v 26 letih, kar znaša 200 frankov

na leto. (Vse to je računano v zlatih frankih predvojne dobe.)

V zdruigi v Menčestru in Salfordu je nek član sprejel v 18 letih 9000 frankov popusta, kar znaša 450 frankov na leto; najbrže je to bil kak višji uradnik in ne delavec, toda to je vse eno.

Številka za Francijo ni poznana, kajti zdruige ne objavljajo svojih popustov. Priznati pa je treba, da so v Franciji razdeljeni popusti mnogo manjši, iz razlogov, ki jih še navedemo. Skoro nikoli ne doseže delež 100 frankov, običajno presega komaj 30 ali 40 frankov, pogosto tudi manj. Toda tak ali enak vendar pomeni dobroto za male družine in kot dokaz lahko služi razočaranje in nejevolja zdruigarjev, ako se kedaj zgodi, da kako leto ta popust odpade.

Od česa zavisi višina popusta?

Višina popusta, ki se razdeli med člane, zavisi od dosti zamotanih pogojev:

1. Predvsem od dobre združne uprave, kar je samo ob sebi umevno. Očividno je, da bo zdruiga, ako se slabo upravlja, doživela usodo vseh slabo upravljanih podjetij. Ne bo napravila, dobička in vsled tega ne bo imela ničesar, da razdeli. Ako zdruiga sploh ne deli popusta ali ako daje samo majhen popust, je mogoče, da to dela načelno ali pa mogoče radi popolne nesposobnosti, kar je največkrat: slaba kontrola, slabo knjigovodstvo, neizvežbanost pri nakupovanju, ki jo še poveča pomanjkanje združne veletrgovine, poneverbe uradnikov, pretiranost splošnih stroškov uprave i. t. d.

2. Od zvestobe zdruigarjev, da kupujejo le v združni trgovini. Toda ta zvestoba je zelo spremenljiva pri članih in to posebno pri njih ženah, ki imajo dejansko dolžnost, da kupujejo v zdruigi. Celó v najagilnejših zdruigah je veliko število članov,

ki zelo malo kupujejo v zadrugi radi nje oddaljenosti ali radi brezbržnosti ali enostavno iz razloga, ki je najbolj pogost, radi tega namreč, ker njih žene raje kupujejo pri trgovcu v sosedstvu, na vogalu, nasproti in slično.

So tudi zadruge, ki stremijo za tem, da zvestobo napravijo za obvezno s tem, da izključujejo vsakega člana, ki ni v teku pol leta napravil nakupov v gotovem minimalnem znesku. Toda ta način, tudi ako je predviden v pravilih, se v dejanju redko uporablja, ker bi imel za posledico, da se vsako leto avtomatično izključi preveč članov. Vestnost zadrugarjev je stvar vzgoje, a ne stvar sile.

3. Od sposobnosti zadružne trgovine, da nudi vse to, kar je zadrugarju potrebno. Ako mu zadruga nudi samo kruh ali samo kolonijalno blago, je jasno, da bo zadrugar zaman skušal biti zvest in kupovati v čim večji meri vse potrebščine pri zadrugi. Vsota teh izdatkov in temu primerne vsota prihrankov bo zelo omejena. Ako pa nasprotno zadružna trgovina prodaja vse mogoče blago, tedaj je jasno, da zadruga

garju ne bo treba hoditi v drugo trgovino in bo skoro ves svoj dohodek lahko potrošil v zadružni trgovini in s tem povečal ugodnost popusta oziroma dodatnega dohodka na vsa poglavja svojega proračuna.

Temu razlogu poglavitno se ima Anglija zahvaliti, da je dosegla povprečno višjo vsoto nakupov na člana nego je povprečna vsota, ki so jo dosegle druge dežele. Tako n. pr. vidimo v Franciji, da skoro polovica zadrug prodaja samo kruh, druga polovica pa nič drugega kakor kolonijalno blago.

4. Od pomanjkanja konkurence. Ako v kraju ni druge trgovine kakor zadružna (kar je slučaj pri nekaterih zadrugah v bližini velikih tovarov ali rudnikov), tedaj je jasno, da bo delavec v zadrugi kupoval vse, kar potrebuje.

5. Od cene določene za prodajo. Jasno je namreč, da bo odvišek, ki naj se razdeli, odvisen poglavitno od prodajne cene, ako predpostavljamo, da so vse druge okolnosti enake. Vprašanje cene za prodajo je vprašanje, s katerim se bavijo na vseh zadružnih kongresih.

□ □ □ VPRAŠANJA IN ODGOVORI □ □ □

Vprašanje 25: Blagovolite nam pojasniti, v kakem razmerju so v letnem računskem zaključku: promet, račun zgube in dobička ter bilanca? Zakaj mora biti razlika med zgubo in dobičkom ista kot med aktivni in pasivi v bilanci? (Hp. v L.)

Odgovor: Knjigovodstvo deli vse premoženjske spremembe v kakem podjetju na posamezne oddelke: blagajno, posojila, hranilne vloge, naložbe, deleže, obresti i. t. d. Take oddelke imenujemo »račune«. Računi so si med letom zgolj upniki in dolžniki; kajti vse poslovanje (promet) med letom ni nič

drugega nego zgolj prenašanje imovine iz enega računa na drugega. Knjigovodsko pravilo je namreč povsem enako splošnemu principu: »Kdor je kako vrednost prejel, je dolžnik napram onemu, ki je vrednost dal.« Praktično izvajamo to pravilo v knjigovodstvu tako, da vpisujemo lastna imetja zadruga (aktiva) vedno na levo stran posameznih računov, dolgove (pasiva) pa na desno stran. V boljše razumevanje en primer: Nek vlagatelj vloži na svojo hranilno knjižico Din 1000.— S to spremembo se je premenilo stanje zadruga na dveh straneh:

gotovina v blagajni je narasla za Din 1000.—, za isti znesek pa so narasli tudi dolgovi. Pravimo torej: račun blagajne je prejel, račun hranilnih vlog je dal. Temu primerno tudi zaznamujemo nastalo spremembo, i. s. vpišemo v blagajniško knjigo prejeti znesek na levo starn, t. j. v breme, v knjigi hranilnih vlog na osebnem računu vlagatelja na desno stran, t. j. v dobro. Vsaka poslovna sprememba obsega torej najmanj dva računa, od katerih eden je vselej dolžnik, a drugi vedno upnik. Strokovno izražamo: en račun smo obremenili (levo), drugi račun pa odobrili (desno).

Podobno kakor aktiva (levo) in pasiva (desno), vpisujemo tudi zgubo (levo) in dobiček (desno). Vse one poslovne spremembe, ki nam povzročajo izgubo oziroma nam donesajo dobiček, vpisujemo na takozvane »uspešne račune«. Ako je n. pr. nek član vplačal pristopnino ali upravni prispevek, zabeležimo tako spremembo v blagajniški knjigi na levi strani in v knjigi zgube in dobička na desni strani. Nasprotno pa vpišemo, ako izplačamo gotov znesek za poštino: v blagajniški knjigi na desno, a v računu zgube in dobička na levo stran.

Ako si predložimo celokupni letni promet, vidimo, da gredo oni sprejemki, ki ne spadajo v bilanco pod pasiva, vedno v dobiček in oni izdatki, ki poračunsko niso prišli v bilanco pod aktiva, se stekajo vedno pod zgubo. Kratkotrajno: koncem leta razdeljemo pri sestavitvi rač. zaključka vse letne prometne zneske bodisi v bilanco pod aktiva ali pa v račun zgube in dobička na isto (levo) stran in obratno ali v bilanco pod pasiva ali pa v dobiček (desno). Sedaj Vam mora biti jasno, zakaj je pri pravilnem zaključku razlika med aktivni in pasivi ter med dobičkom in zgubo vedno ista.

Ako primejate vse tri glavne račune (promet, zguba in dobiček, bilanca) letnega

zaključka, vidite, da so v blagajniškem prometu, ki je dosloven prepis razdelnika, vpisani le zneski, ki so v tekočem letu tvorili promet. V računu zgube in dobička vidite le zneske, ki tvorijo za isto leto zgubo ali pa dobiček. Zadnji obračun = »bilanca« pa vsebuje le zneske, ki predložujejo ali aktivno ali pa pasivno imetje zadruga koncem leta. Sumarična zneska na obeh straneh sta enaka.

Kako to? Saj ima posojilnica vendar le svojo rezervo, ki je njena last. Zakaj pa je rezerva vpisana pod pasiva?

Rezerva je sicer lastno imetje zadruga, toda povsem drugačnega značaja kot so n. pr. posojila, naložbe ali gotovina v blagajni.

Rezerva, neglede na to, da je namenjena predvsem za kritje morebitne izgube, ni ničesar drugega kakor neporabljen dobiček prejšnjih poslovnih dob ter obenem povečanje obratne glavnice.

Ker čisti dobiček vstavimo vedno pod pasiva, radi tega spada rezerva vedno na pasivno stran v bilanci.

Obširnejšo razlago o predmetu dobite v brošuri A. Mrkuna: »Hranilnice in posojilnice«.

Vprašanje 26: Nekateri mestne hranilnice dvigajo obrestno mero vlogam, da bi dobile v roke čim več kmečkega denarja, ker vedo, da danes ljudje drviijo samo za visoko obrestno mero. Popolnoma so pozabili, kako hudo bo za kmeta, ako ne bo imel opore v močnih posojilnicah in bo izročen odepustu. Da se prepreči preveliko dviganje vlog, bi bilo umestno zopet uveljaviti **napovedne roke** za dvige večjih vlog, kakor so to imele splošno skoro vse posojilnice pred vojno. Vprašamo: 1. Ali imajo posojilnice pravico določiti napovedne roke za dvige? 2. Kako morajo biti napovedni roki razglašeni? Ali zadostuje, da so nabiti v uradni

sobi, ali morajo biti javljeni v knjižicah?
3. Kako smejo biti dolgi? (Hp. v H.)

Odgovor: 1. Hranilnice in posojilnice imajo pravico vpeljati za dviganje hranilnih vlog napovedne roke. To pravico ima zasigurano v svojih pravilih, Vaša posojilnica n. pr. v § 36 pravil.

2. Napovedni roki morajo biti pravilno sklenjeni v načelstveni seji in razglašeni v uradni sobi na prostoru, ki je dostopen za širše občinstvo. Ni pa treba, da bi bili javljeni tudi v hranilni knjižici.

3. Za dolgotrajnost napovednega roka bo za načelstvo predvsem merodajno to, da bi s predolgimi napovednimi roki posojilnica nekako odvrčala od sebe vlagatelje večjih vlog. Vlagatelj je popolnoma svoboden, ali vloži denar v posojilnico ali ne. Če se mu zdi napovedni roki predolgi, da bi ga v svobodnem razpolaganju z vlogo ovirali, bo pač raje vložil denar drugod, kjer ni takih napovednih rokov. Toda, če so bili ob času, ko je denar vložil, napovedni roki v veljavi na podlagi pravega sklepa in pravilne razglasitve, je ob dvigu vloge na te roke vezan.

Vprašanje 27: Prosimo za kratko sporočilo, kakšne vloge moramo napraviti po občnem zboru? (Sd. v L.)

Odgovor: V čim krajšem času po občnem zboru izvršite sledeče: 1. Zadržni zvezi kot revizijski oblasti se pošlje en prepis zapisnika o občnem zboru in dva prepisa odobrenega računskega zaključka. 2. Sreznemu poglavarju se predloži za velikega župana 1 izvod računskega zaključka (s pripombo na prvi strani zgoraj, kedaj je bil računski zaključek na občnem zboru odobren). 3. Davčni administraciji v Ljubljani (za mari-borsko oblast davčnemu oblastvu v Mariboru) se pošlje računski zaključek v dveh izvodih in prepis zapisnika občnega zbora. 4. Deželnemu kot trgovskemu sodišču v Ljub-

ljani se naznanijo za vpis v združni register spremembe v načelstvu ali spremembe pravil. Če takih sprememb ni, ta vloga seveda odpade.

Vprašanje 28: Naša zadruga, ki je bila lani ustanovljena, ima še prvo načelstvo, ki ga tvorijo predlagatelji pravil, torej ni voljeno. Pravila zadruge pa govore, da se voli načelstvo za tri leta. Vprašamo, ali je sedaj na prvem rednem občnem zboru treba voliti novo načelstvo, ali pa morebiti ostane prvo načelstvo, ki je predlagalo pravila dotlej, da poteče triletna poslovna doba. (M. z. v C.)

Odgovor: Prvo načelstvo, ki je bilo vpisano v združni register ob ustanovitvi zadruge kot predlagatelj pravil, torej nevoljeno, ostane lahko na svojem mestu skozi vso poslovno dobo, to je v vašem slučaju do konca leta 1926. Na občnem zboru leta 1927 pa volite novo načelstvo. Seveda tudi ni nobene zadržke, da bi prvo načelstvo ne smelo odstopiti že prej in se že na prvem ali na drugem občnem zboru voli znova.

Vprašanje 29: Vložna knjižica je popisana. Ali naj se prenese celotno stanje vloge na novo knjižico ter se popisana knjižica uniči, ali pa naj se v novi knjižici samo nadaljuje, tako da ima vlagatelj za eno vlogo dve knjižici? (Hp. v C.)

Odgovor: V slučaju, da je prva vložna knjižica popisana, se postopa lahko na dva načina: a) izda se nova knjižica z isto številko kot jo je imela prejšnja; nova knjižica se smatra kot nadaljevanje prve; b) radi lažje manipulacije se pa lahko tudi postopa tako, da se izda povsem nova knjižica in se smatra, da je vlagatelj svojo vlogo popolnoma dvignil in jo zopet na novo naložil. V prvem slučaju (a) ostane račun v knjigi hranilnih vlog neizpremenjen; v drugem (b)

se račun zaključi ter se saldo prenese na nov račun. Seveda se pri tem obrestovanje ne prekine. V prvem slučaju je treba tudi na prvo knjižico napisati na prvi strani »Nada-

ljevanje«, da se takoj na prvi pogled vidi, da to ni nova knjižica, ampak tvori sestavni del prve. Vlagatelju se izroči samo nova knjižica.

◻ | ◻ | ◻ | ◻ | ◻ ZADRUŽNIŠTVO. ◻ | ◻ | ◻ | ◻ | ◻

VSEM ZADRUGAM!

Vse članice opozarjamo, da dobro hranijo vse sklepe sodišča, posebno pa one o registraciji članov načelstva in spremembah pravil. Sodišče zahteva za vsak duplikat Din 20.— kljub temu, ali zadruga uživa pristojbinske ugodnosti ali ne.

Zborovanje Gorenjskega pasemskega okrožja se je vršilo dne 3. maja v Lescah. Bilo je zelo številno obiskano in se ga je udeležilo nad 70 živinorejcev iz raznih krajev Gorenjske, predvsem seveda zastopnikov živinorejskih zadrug in živinorejskih odsekov. Zborovanje je vodil predsednik gorenjskega pasemskega okrožja g. Borc. Na dnevnem redu so bili trije referati: g. Kristofa o položaju naše živinoreje, g. ekonoma Sustiča o planšarstvu na Gorenjskem ter g. mlekarkega nadzornika Pevca o bodočem mlekarstvu. Posebno temeljito je bilo poslednje predavanje. Debata, ki se je potem vršila, se je poglobitno sukala okoli vprašanja, ali naj se držimo **živinorejskih zadrug** ali pa naj se vsa organizacija za povzdigo živinoreje nasloni na **občinske živinorejske odseke**. Zborovanje je prišlo do zaključka, da morejo drug poleg drugega obstojati živinorejske zadruge in živinorejski odseki, da pa so zadruge višja in popolnejša stopnja organizacije. Vsled tega naj se živinorejski odseki ustanavljajo povsod tam, kjer za zadrugo še niso ugodna tla, zlasti kjer še ni delavcev za tako intenzivno delo, kakor ga zahteva zadruga. Zborovanje je tudi sklenilo, naj se za živinorejske odseke kakor tudi za

zadruge radi enotnega vodstva izpopolni sedanje gorenjsko pasemsko okrožje, odbor pa pomnoži. Zastopniku Zadružne zveze g. dr. Basaju se naroči, da izdela pravila za gorenjsko pasemsko okrožje. Pri volitvah je bil soglasno izvoljen za predsednika okrožja g. Jožef Burgar iz Hraš pri Smledniku, za tajnika pa g. Ivan Zupan iz Srakovelj pri Kranju. Dosedanji predsednik Franc Borc radi prevelike zaposlenosti dolžnosti predsednika ni mogel več sprejeti. Lepo poročilo o uspehih mlade, zato pa tembolj živahno delujoče živinorejske zadruge v Predosljih je podal g. Ivan Zupan. Zborovanje, ki je trajalo nad tri ure in pri katerem se je vršil zelo plodovit in stvaren razgovor, je pokazalo, da se živinorejci zavedajo, v kako težavnem položaju je naša živinoreja in da tudi čutijo, da jim more v tem položaju pomagati edino dobra živinorejska organizacija.

Zadružna zveza v Celju je imela koncem leta 1924 skupno 179 včlanjenih zadrug. Od teh je bilo 60 rajfajzenskih posojilnic, 36 pa drugih kreditnih zadrug predvsem mešane tipa. Mlekarskih zadrug je bilo med temi 5, živinorejskih 12, pašniških 5, kmetijskih nakupovalnih in prodajnih 10, konsumnih 6, zadružnih elektraren 12. Poleg tega je bilo v Zvezi včlanjenih več različnih produktivnih zadrug obrtnikov. Denarni promet je znašal Din 114.199.876.—. Deležev je imela Zveza Din 159.082.—. Vloge so znašale koncem leta z obrestmi vred D 8.601.800.—, krediti v tekočem računu Din 8.061.618.—. Lastna obratna glavnica je poleg omenjenih

deležev še rezerva Din 285.471.— ter čisti dobiček iz leta 1923 Din 94.977.—, skupaj torej Din 539.531.—. Za leto 1924 izkazuje bilanca Din 94.977.— čistega dobička.

Zadružna gospodarska banka v Ljubljani je imela svoj redni občni zbor dne 30. aprila. Poročilo o 5. rednem občnem zboru banke kaže, da se je ta zadružna ustanova razvila v solidno podjetje, ki ima že 8 podružnic po večjih centrih države in eno ekspozituro. S solidnim poslovanjem si je zavod pridobil ugled. Vsled tega so se silno dvignila tuja sredstva. Vloge na hranilne knjižice znašajo Din 40.234.224.—, druge naložbe pri zavodu pa Din 136.074.270.—. Iz dobička, ki znaša Din 2.060.576.— se je izplačala 12%-na dividenda delničarjem v skupnem znesku Din 1.440.000.—. Rezervnemu fondu za dubiozne terjatve se je dodelilo Din 280.000.—, pokojninskemu fondu za uradništvo Din 100.000.— in rednemu rezervnemu zakladu Din 103.028. Celokupni promet banke je znašal Din 7 milijard, tako da je napram letu 1923 na-

predoval za 40%. Vloge na knjižice pa so napram letu 1923 napredovale za celih 74%. Ker je pretežna večina delnic tega zavoda v posesti zadrug, zadružništvo res lahko s ponosom in z zadovoljstvom gleda na uspehe 5-letnega dela Zadružne gospodarske banke.

Zakon o poljedelskem kreditu se nahaja v razpravi pred narodno skupščino. Ta zakon hoče uvesti za poljedelski kredit svoje vrste zadrug in ne vpoštevajo obstoječega kreditnega zadružništva, oziroma zahteva, da bi se obstoječe zadrug prilagodile in podredile organizaciji novih državnih zadrug. Vsled tega so zadružne organizacije cele države po svojem predstavitelju Glavnem združenem savezu v Beogradu zavzele odklonilno stališče napram vladnemu načrtu o državnih zadrugah. Natančneje o tem bomo poročali v prihodnji številki Narodnega Gospodarja. Glavni združni savez je tudi nujno sklical v Beograd anketo vseh združnih zvez, ki je predlagala celo vrsto bistvenih sprememb k zakonu o poljedelskem kreditu.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cirkovcah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 1. junija 1925, ob pol 8. uri dopoldne v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadrug v Cirkovcah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 1. junija 1925, ob 8. uri dopoldne v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

30. občni zbor Hranilnice in posojilnice v Horjulu, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 24. maja 1925, ob pol 8. uri zjutraj v pisarni posojilnice. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrditev rač. zaključka za leto 1924. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni Hranilnice in posojilnice v Št. Jurij pri Grosupljem, r. z. z n. z., se bo vršil dne 24. maja 1925, ob 8. uri dop. v prostorih Josipa Perme v P. novici vasi št. 27. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem ob-

čnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Slučajnosti.

17. redni občni zbor Obrtno kreditne zadrug v Ljubljani, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. maja 1925, ob 7. uri zvečer v uradnem prostoru, Pražakova ul. 3. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924 in sklepanje o porabi čistega dobička. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev nadzorstva. 6. Volitev cenilne komisije. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Stavbne zadrug v Lescah, r. z. z o. z., se bo vršil 7. junija 1925 v Lescah št. 16. 1. Odobritev računskih zaključkov za l. 1924. 2. Sklepanje o likvidaciji zadrug. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva, c) eventualno likvidatorjev. 4. Slučajnosti.

22. redni občni zbor Gospodarske zveze, r. z. z o. z. v Ljubljani, se bo vršil dne 10. junija 1925, ob 4. uri popoldne v poslovnih prostorih. 1. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“. Ljubljana, Zadružna zveza. Izdajatelj: „Zadružna zveza“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik „Zadružne zveze“ v Ljubljani.